

Παναγιώτης Χατζημωυσιάδης

Νοσοκομείο Σωτηρία

Μυθιστόρημα

Τη φακή θυμάμαι ότι τη φέρναμε απ' το σπίτι μαζί μ' ένα πλαστικό κεσεδάκι. Καλύπταμε τον πάτο με βαμβάκι, ρίχναμε τους κόκκους και τους ποτίζαμε ώσπου να νοτίσουν για τα καλά. Η «σπορά» γινόταν στα μέσα της βδομάδας. Τις επόμενες μέρες αφήναμε τα κεσεδάκια στα παράθυρα του σχολείου, να τα χτυπάει ο ήλιος, και κάθε πρωί τα ποτίζαμε από λίγο.

Η μάνα μου ήταν τότε καθαρίστρια στο σχολείο του χωριού, πρωί Σαββάτου πήγαινα μαζί της για να ποτίσω μόνο τις δικές μου τις φακές. Τη Δευτέρα που επιστρέφαμε, οι βλαστοί μου ήταν ψηλότεροι απ' όλων των άλλων. Η κυρία το απέδιδε στην ποικιλία των σπόρων, χωρίς να παραλείπει να μ' επιβραβεύει μπροστά σ' όλους τους συμμαθητές μου, ανάμεσά τους ήταν κι η Ματίνα.

Το επόμενο Σάββατο, που άρχιζαν να λυγίζουν, μάζευε τα κεσεδάκια η μάνα μου και τα πετούσε στα σκουπίδια.

Περίεργα παιχνίδια παίζει η μνήμη μου, από τότε που συμφώνησα στην πειραματική μέθοδο θεραπείας. Στο όνειρο βλέπω βλαστούς φακής να φυτρώνουνε στο μέτωπο, στο στήθος και στην κοιλιά μου, ψηλοί ίσαμε το ταβά-νι. Έρχεται στο δωμάτιο η δασκάλα και περιχαρής με δεί-

χνει στους συμμαθητές μου, ψάχνω, αλλά ανάμεσά τους δεν βρίσκω τη Ματίνα. Όταν φεύγουν, εμφανίζεται η μάνα μου και αρχίζει να ξεριζώνει με μανία όλα τα βλαστάρια, μ' αρπάζει μετά απ' το αυτί και μ' αναγκάζει να σηκωθώ απ' το κρεβάτι. Παίρνω το ακόντιο, το ρόπαλο και το τόξο μου, κι όλη νύχτα κυνηγάω προϊστορικά μαμούθ σ' ένα πυκνό παρθένο δάσος.

Αλλά έχει και συνέχεια τ' όνειρο.

Κάποια στιγμή επιστρέφω κουβαλώντας στην πλάτη ένα θήραμα. Μ' αναμμένη φωτιά περιμένει η Ματίνα στη σπηλιά. Αποθέτω μπροστά της το σκοτωμένο ζώο. Με το που αντιλαμβάνομαι ότι είναι η μάνα μου, ξυπνάω τρομαγμένος.

Όταν ξεμπερδέψω με τα θέματα υγείας, πρέπει οπωσδήποτε να πάω στο χωριό και ν' ανάψω ένα κεράκι στον τάφο της.

Με μια μόνιμη βεβαίως απορία, αν θρηνώ τη μάνα μου, τον παππού Μωυσή, την Αγγελική ή, τελικά, εμένα. Άραγε πίσω από πόσες απορίες θα 'ναι πάντα κρυμμένη η αλήθεια;

Στην αρχή εμφανίζεται ως απλή ενόχληση κατά τις βραδι-

νές ώρες. Μπορεί να το περάσεις για πιάσιμο των άκρων ή της λεκάνης, ελπίζεις πως, αν αλλάξεις θέση στο κρεβάτι, ίσως υποχωρήσει. Κλείνεις τα μάτια και προσπαθείς ν' αποκοιμηθείς, αργά ή γρήγορα θα σε πάρει ο ύπνος.

Το επόμενο διάστημα, που συνεχίζεις να πηγαίνεις κανονικά στη δουλειά σου, η ενόχληση επανέρχεται πιο έντονα. Ανησυχείς λίγο, αλλά το μυαλό σου δεν πάει στο κακό. Αποφασίζεις ν' αρχίσεις γυμναστική. Το απόγευμα της ίδιας μέρας, φοράς τις φόρμες και βγαίνεις για περπάτημα στην πόλη. Επιστρέφοντας, νιώθεις λίγο καλύτερα.

Αργά τη νύχτα, ξυπνάς από τους πόνους. Σουβλιές στο ένα πόδι μέχρι και τη λεκάνη. Προσπαθείς να σηκωθείς, αλλά είναι αδύνατο. Στριφογυρίζεις στο κρεβάτι, χτυπιέσαι και βογκάς.

Την άλλη μέρα το πρωί, επισκέπτεσαι τον ορθοπαιδικό, που κάτι σαν να ψηλαφεί στην κνήμη και στο μηριαίο οστό. Σε παραπέμπει αμέσως για ακτινογραφία, αξονική και περαιτέρω εξετάσεις.

Μονάχος στον ορθοπαιδικό και στις λοιπές εξετάσεις. Πλην της μαγνητικής, δεν θα πω για τ' άλλα. Κλείνει ο θάλαμος, η χαρά της κλειστοφοβίας μου ακόμα και με μισό χάπι αλμπραζολάμης, αρχίζει ντουκ, ντουκ, ντουκ, ντουκ ο ήχος μες στ' αυτιά, εμφανίζονται στη σειρά πρώτα η μάνα μου που ζητάει να δει αν έχω κομμένα νύχια, μετά ο πατέρας που θέλει να μάθει το αποτέλεσμα του αγώνα ΑΡΗΣ-ΠΑΟΚ και, τέλος, η Αγγελική πεσμένη μπρούμυτα στο

πεζοδρόμιο, μπροστά από το σπίτι μας, γεμάτη αίματα.

Εν πάση περιπτώσει, δεν είχα πρόθεση να θορυβήσω το παιδί. Έσπασε όμως ο διάολος το ποδάρι κι έτυχε να δει τ' αποτελέσματα. 6:30 μ.μ. ήταν προγραμματισμένο το ραντεβού με τον ογκολόγο.

Το πρωί σηκώνεται και πάει στη δουλειά, αργά το μεσημέρι έρχεται να φάμε, μούγγα στο τραπέζι, πέφτει μετά, ξεραίνεται. Στις 6:05 είναι έτοιμος στην πόρτα.

«Πάμε», μου λέει.

[...]

Τρία χιλιόμετρα έξω απ' το χωριό, στις πλαγιές του Πάικου, είχε ο άλλος ο παππούς, απ' την πλευρά της μάνας μου, τη στάνη. Όταν έπιανε βαρύς χειμώνας κατέβαιναν κοπάδια πεινασμένοι λύκοι. Έβαζε ο παππούς παγίδες, μεταλλικές δαγκάνες, δηλαδή, μ' ένα κομμάτι κρέας για δόλωμα.

Πλησίαζε το ζωντανό να φάει, πιανόταν το πόδι στο δόκανο. Δεν είχε καμία ελπίδα να ξεφύγει. Την άλλη μέρα βρίσκαμε τον λύκο ψόφιο, με πρησμένο πόδι.

Κυριακή πρωί, ανεβαίνω με το ποδήλατο για να τον βοηθήσω. «Έλα να σου δείξω», μου λέει. Εβδομήντα μέτρα μακριά, σταματάει σε μια παγίδα. Λίμνη το ξεραμένο αίμα, άφαντος ο λύκος, μόνο το παγιδευμένο πόδι του κομμένο.

Τεντώνει το χέρι ο παππούς, σημάδια αίματος φαίνονται στο χώμα. Κάτω από ένα δέντρο βρίσκουμε τον λύκο, που μας δείχνει τα δόντια και γρυλίζει ξεψυχώντας.

Τι απ' τα δύο θα 'ταν προτιμότερο; Να μείνει στο δόκανο και να πεθάνει παγιδευμένος ή να κόψει το πόδι και να πεθάνει λεύτερος;

Τότε, θαύμασα την πράξη του. Τώρα, απλώς δεν ξέρω...

Λένε ότι στις πιο κρίσιμες στιγμές της ζωής μαθαίνεις να εκτιμάς πράγματα που κάτω απ' άλλες συνθήκες ίσως και να μην τα πρόσεχες καθόλου. Στο διήγημά του «† 13-12-43» ο Γιώργος Ιωάννου αναφέρεται στο βραχάκι που υπήρχε δίπλα στον χώρο εκτέλεσης των Καλαβρύτων, και στο Κοινόβιο ο Μάριος Χάκκας μιλά για τα χρυσάνθεμα και για τα πεύκα του Αϊ-Γιώργη του Κουταλά. Δεν ήμουν κοντά στους γονείς μου την τελευταία στιγμή για να ξέρω τι ακριβώς σκέφτονταν, αλλά μια πρώτη ξαδέλφη που πέθανε στα χέρια μου ρωτούσε για το κοκαλάκι που 'δενε τα μαλλιά της.

Αυτό που κυρίως θυμάμαι, όταν βγήκαν τ' αποτελέσματα της δεύτερης αξονικής και της βιοψίας που 'κανα στο Σωτηρία, είναι η παλάμη του γιου μου. Είχα ακουμπήσει το χέρι στο μπράτσο της πολυθρόνας. Κάτι έλεγε ο γιατρός για ένα χονδροσάρκωμα στην περιοχή της δεξιάς άνω κνήμης, αλλά η δική μου προσοχή ήταν στραμμένη έξω απ' το παράθυρο του νοσοκομείου. Στις σκάλες του πρώτου ορόφου είχα πέσει σε μια επιγραφή για ένα μνημείο εκτε-

λεσμένων. Έφερα αμέσως στο μυαλό τον παππού τον Μωυσή. Με το που γυρνάω το κεφάλι να ρωτήσω τον γιατρό, νιώθω το χέρι του παιδιού να χαϊδεύει το δικό μου χέρι. Κλείνω τα μάτια και κρατάω την αναπνοή μου.

Πρώτη φορά έκανε κάτι τέτοιο.

[...]

Η Μαρία Πολυδούρη έμεινε στο Σωτηρία από τις 4 Απριλίου του 1928 μέχρι τις 13 Φεβρουαρίου του 1930, τρεις σχεδόν μήνες πριν από τον θάνατό της, οπότε και μεταφέρθηκε σε ιδιωτική κλινική. Στην αρχή νοσηλεύτηκε στην πρώτη θέση του νοσοκομείου με έξοδα του αδελφού της, αλλά όταν εξαντλήθηκαν τα χρήματα μετακινήθηκε σε παράγκα της τρίτης θέσης. Σ' αυτόν τον «νεκροθάλαμο», όπως τον ονομάζει η Λιλή Ζωγράφου, περνά τον χρόνο της και υποδέχεται τους φίλους και τους θαυμαστές που την επισκέπτονται.

Την ίδια περίπου περίοδο θα νοσηλευτεί στο σανατόριο και ο Γιάννης Ρίτσος, που έπασχε επίσης από φυματίωση. Έπαιζε πιάνο όταν την πρωτόδε, στάθηκε όρθια σε μια γωνιά της σάλας και τον άκουγε. Ήταν δέος, έρωτας ή απλώς ενθουσιασμός αυτό που ένιωσε ο νεαρός ποιητής; Τις επόμενες πάντως μέρες έψαχνε ευκαιρίες να την πλησιάσει, τη μια για να ζητήσει τη γνώμη της για ένα ποίημα

του Καρυωτάκη, την άλλη για να της δείξει κάτι που ο ίδιος έγραψε, την τρίτη για να της προτείνει έναν περίπατο μέχρι τον πευκώνα του νοσοκομείου. «Ήταν μια γυναίκα εκπληκτικής ακτινοβολίας και ομορφιάς», θα εκμυστηρευτεί δεκαετίες αργότερα σε συνέντευξή του.

Μπορεί να μην είχε κλείσει ακόμα τα είκοσι, αλλά η Πολυδούρη αναγνώρισε το ποιητικό του ταλέντο και του αφιέρωσε («Στον κ. Γιάννη Ρίτσο») το ποίημα «Θυσία», απ' την πρώτη της συλλογή, *Οι τριλλίες που σβήνουν*, που τέλειωνε με την εξής στροφή: «Τώρα, για σένα είναι όλα τελειωμένα. / Και τη στερνή πνοούλα έχεις αφήσει. / Η σκέψη μου που μάταια έχει ανθίσει / μαδάει σε νεκράνθια σπαραγμένα».

Ένα πλήθος γοητευμένων ανδρών την κύκλωνε, ανέπτυξε δεν ανέπτυξε σχέση με κάποιον ή κάποιους άλλους καμία σημασία δεν έχει, στην ψυχή της πάντα ο Καρυωτάκης.

Οποία έκπληξις... Η Φιλησία συνδέεται με το Σωτηρία!

Βιβλίο επισκεπτών. Ημερομηνία: 26.8.1942. Εγγραφή με το όνομα: Φιλησία Στάθη-Πουλιόπουλου. Στα παρακείμενα σχόλια, ως σκοπός της «επισκέψεως» σημειώνεται: «αναζήτησις Παντελή Πουλιόπουλου».

Το 1942 ο Παντελής Πουλιόπουλος μεταφέρεται άρρωστος στο Δημοτικό Νοσοκομείο Αθήνας. Από κακή πλη-

ροφόρηση, η γυναίκα του Φιλησία Στάθη-Πουλιοπούλου τον αναζητά στο Σωτηρία, που εκείνη την περίοδο έχει μετατραπεί σ' ένα τεράστιο νοσοκομείο-κρατητήριο. Στο Γραφείο εισαγωγής ασθενών δεν ξέρει κανείς τίποτα, στους καταλόγους δεν υπάρχει τ' όνομά του, παρ' όλα αυτά την αφήνουν να εισέλθει. Η Φιλησία ερευνά έναν προς έναν όλους τους χώρους, τα περίπτερα, τις πτέρυγες, τους θαλάμους και τις εξωτερικές παράγκες. Νωρίς το απόγευμα, σκύβει το κεφάλι άπρακτη και φεύγει.

Τους πρώτους μήνες του '43 η ιταλική διοίκηση της Ακροναυπλίας υπόσχεται ότι θα επιτρέψει σε αρκετούς φυματικούς κρατούμενους να μεταφερθούν για θεραπεία στο σανατόριο Σωτηρία. Σε συνεννόηση με τους γιατρούς των φυλακών επιλέγονται πενήντα επτά μεσαία και ανώτερα στελέχη του ΚΚΕ και άλλοι καταξιωμένοι αγωνιστές, που δεν είναι όλοι φυματικοί, ανάμεσά τους ο Βασίλης Μπαρτζιώτας (Φάνης), ο Γιώργης Βοντίσιος (Γούσιας), ο Καπετάνιος Ευριπίδης (καπετάν Πάνος) κ.ά.

Την ίδια στιγμή, ενημερώνεται ο ΕΛΑΣ Αθηνών, και με την έγκριση του Κόμματος οργανώνεται σχέδιο απόδρασης των κρατουμένων. Τα ξημερώματα της 7ης Απριλίου εικοσιεπταμελής ομάδα Ελασιτών, σε συνεργασία με κάποιους νοσοκομειακούς και φρουρούς, αποπλίζει τους σκοπούς και φυγαδεύει τους κρατούμενους μέσα από τους υπονόμους σε ασφαλή σπίτια της Αθήνας. Η επιχείρηση ολοκληρώνεται σ' ελάχιστο χρόνο, χωρίς να πέσει ούτε μία

ντουφεκιά, και θα γίνει αντιληπτή απ' τις κατοχικές αρχές με κάμποσες ώρες καθυστέρηση.

Για την ιστορία, πενήντα έξι ήταν οι κρατούμενοι που δραπέτευσαν. Ο πεντηκοστός έβδομος πέθανε στο Σωτηρία από φυματίωση, λίγες μέρες πριν απ' την επιχείρηση.

Κονταξής Γιάννης, απ' όσο έψαξα και βρήκα, ο πεντηκοστός έβδομος, σιδηροδρομικός στο επάγγελμα, από τη Θεσσαλονίκη, ο στον Άδη οριστικώς και αμετακλήτως αποδράσας. Αφήνω προς στιγμή την έρευνα και πιάνω χαρτί-στιλό. Για τη Φιλησία και την Πολυδούρη ήθελα να γράψω και απ' τον Γιάννη Κονταξή αρχίζω. Μια βροντή ταράζει την ησυχία της βιβλιοθήκης. Μάης μήνας κι έξω ξεσπά δυνατή καταιγίδα. Επιστρέφω στο γραπτό μου. Ορμητικός χείμαρρος το Σωτηρία.

Γιάννης Κονταξής, του Ευλάμπιου και της Αθηνούλας, σιδηροδρομικός στον σταθμό της Σαλονίκης.

Τότε είχαμε μουλάρια. Ξεκινούσαμε χαράματα, ακολουθώντας τις γραμμές και κατεβαίναμε μέχρι τα Τέμπη. Διορθώναμε τις ζημιές, ξαναδέναμε τις ράγες ή τις αλλάζαμε και βάζαμε καινούργιες. Όταν δεν βγάζαμε συνεργείο, δουλεύαμε στις αποθήκες. Σφυρί, καλέμι, τροχός, τórνος, σκεπάρι και καρφιά. Διορθώναμε τις μηχανές και τα βαγόνια.

Τέσσερα παιδιά, ξυπόλυτα. Η γυναίκα βοηθούσε στην εκκλησία, καθάριζε και τάφους. Με το ζόρι γεμίσαμε μια κατσαρόλα, λιγοστεύαμε τις δικές μας μερίδες, για να τρώ-

νε τα παιδιά. Απ' τα καντήλια του κοιμητηρίου το λάδι. Κάθε φορά που 'βρεχε, έσταζε η στέγη της παράγκας. Την Ειρηνούλα, δύο χρονών αβάπτιστη, την έπιασε πνευμονία, στον μήνα πάνω πέθανε. Μείναν τρία παιδιά, εγώ τέσσε-
ρις, κι η Αντιγόνη, σύνολο πέντε.

Στους αγώνες μπήκα το '27, απ' έναν τσαγκάρη θείο. Μοίραζα προκηρύξεις, έγγραφα συνθήματα στους τοίχους και ξεσήκωνα τον κόσμο για απεργίες και διαδηλώσεις. Μας κυνηγούσε η αστυνομία, στον τρίτο χρόνο μ' έπιασε το Ιδιώνυμο και μ' έστειλαν Ανάφη.

Γυρνάω πίσω και βρίσκω δουλειά στους φούρνους. Στην απεργία του '36, μπροστά εμείς. Στο δεξί μερί με βρήκε η σφαίρα. Μία μέρα με κράτησαν στο νοσοκομείο. Δέσαν την πληγή και με φορτώσαν σε βαγόνι, μαζί μ' άλλους έξι, μια ντουζίνα άλογα και καμιά διακοσαριά αρνιά. Φτάνουμε στην Αθήνα, μας παίρνουνε από κει και μας πάνε Ακρο-
ναυπλία.

Εσπάζει το Αλβανικό. Η διοίκηση παίρνει γραμμή να μας κρατήσει μέσα, εμείς θέλουμε να πολεμήσουμε. Αρχίζει η γερμανική επίθεση. Ξαναζητάμε να μας στείλουνε στο μέτωπο. Ξυπνάμε ένα πρωί, άφαντοι οι φρουροί, μαθαίνουμε ότι η γερμανική σημαία ανέβηκε στην Ακρόπολη. Έτσι να κάνουμε, θα 'χαμε γλιτώσει. Ήρθαν και μας ανέλαβαν οι Ιταλοί.

Κοιτούσα τη θάλασσα, τα γλαροπούλια που πετούσαν, τα καραβάκια που ταξίδευαν. Ο Αλέκος μου έπεσε σε μπλόκο. Δεν άντεξε η Αντιγόνη, έπαθε συμφόρηση, δυο μέρες βασανιζότανε και παρέδωσε την τρίτη.

Έψαχνα εγώ τρόπο να το σκάσω. Αλλά το σώμα δεν βα-

στούσε. Κοβόταν η ανάσα, έβηχα συνέχεια. Με πήραν είδηση οι άλλοι και με βάλαν στο κελί με τους αρρώστους. Σ' ένα μήνα κοκκίνιζα μαντίλι.

Πέρφτει σύρμα απ' έναν δικό μας στη διοίκηση, πενήντα εφτά κρατούμενοι στο σανατόριο για θεραπεία. Το Κόμμα διαλέγει τα πιο χρήσιμα στελέχη, ανάμεσά τους και πέντ' έξι φθισικούς, μαζί τους κι εγώ.

Αρχές Απρίλη φτάνουμε στο Σωτηρία.

Μέρα πρώτη. Ψήνομαι απ' τον πυρετό. Με παίρνουν οι γιατροί. Μέρα δεύτερη. Εμφανίζεται στ' όνειρο η Αντιγόνη, «έλα, αλλού να στήσουμε το σπιτικό μας, θα 'ναι κι η Ειρηνούλα». Κάθομαι και λογαριάζω. Ο Κωνσταντής, το Λενιώ από δω. Η Ειρηνούλα, ο Αλέκος κι η Αντιγόνη από κει. Κι εγώ; Με ποιους είμαι εγώ; Μέρα τρίτη. 39 πυρετός. Κάνω να σηκωθώ, αλλά βυθίζομαι.

Όλα τα επόμενα από ψηλά τα είδα. Δραπέτευσαν πενήντα εφτά, πλην εμού που πέθανα, δηλαδή πενήντα έξι. Ύστερα ήρθε η απελευθέρωση, καινούργιες χαρές, οι πιο μεγάλες. Για τα μετά δεν θέλω να μιλάω.

Εμείς συνεχίζουμε στον ψεύτικο παράδεισό μας, δηλαδή εγώ, η Αντιγόνη, η Ειρηνούλα κι ο Αλέκος. Κάθε Κυριακή μαγειρεύει η γυναίκα κοτόπουλο, συζητάμε με τον Αλέκο για ποδόσφαιρο και για δουλειές, με την Ειρηνούλα για το σχολείο και για τα μαθήματα. Σηκώνω το τραπέζι, η Αντιγόνη πλένει τα πιάτα, ξαπλώνουμε να ξεκουραστούμε λίγο, η Αντιγόνη στο πεντάλεπτο κοιμάται, εγώ γυρίζω απ' τη μια, γυρίζω απ' την άλλη.

Ο νους μου είναι στα παιδιά που μείναν πίσω. Τι, άραγε, να γίνανε στην κόλαση εκείνη;

[...]

Εκ νέου σημειώνω στο τετράδιο: Ύστερα απ' τη συνθηκολόγηση του Ελληνικού Στρατού (18.4.41), 15.000 ανήρωροι του ελληνοϊταλικού και ελληνογερμανικού μετώπου συρρέουν στα νοσοκομεία της Αθήνας. Μαζί με υγειονομικούς υπαλλήλους και άλλους ασθενείς οργανώνονται ανά νοσοκομείο και συστήνουν παννοσοκομειακή επιτροπή. Παίρνουν τον έλεγχο των τροφίμων και των φαρμάκων απ' τους εγκάθετους αξιωματικούς της δωσίλογης κυβέρνησης, αναλαμβάνουν δράσεις για τη βελτίωση των συνθηκών περίθαλψης και συμμετέχουν σε κινητοποιήσεις.

Την 28η Οκτωβρίου του '41 επιχειρούν να καταθέσουν στεφάνι στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη κάτω απ' τις κάρνες των ιταλικών όπλων. Στις 8 Ιανουαρίου του '42 μπαίνουν στα γραφεία των Τσολάκογλου-Μπάκου διεκδικώντας καλύτερη σίτιση και περίθαλψη και στις 26 του ίδιου μήνα πρωτοστατούν σε πορεία προς τις αποθήκες της Επιτροπής Διανομών Τροφίμων του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού. Στις 25 Μαρτίου του '42 στεφανώνουν μαζί με φοιτητές τον ανδριάντα του Ρήγα Φεραίου και του Εμμανουήλ Ξάνθου, έναν χρόνο μετά, στις 3 Μαρτίου του '43, συμμετέχουν στη διαδήλωση ενάντια στην επιστράτευση Ελλήνων για τις ναζιστικές ανάγκες του ανατολικού μετώπου και στις 22 Ιουλίου παίρνουν μέρος στην κινητο-

ποίηση ενάντια στην επέκταση της βουλγαρικής κατοχής στην Κεντρική Μακεδονία.

30 Νοεμβρίου του 1943, τάγματα ασφαλείας και μονάδες των Ες-Ες υπό την ηγεσία του Στυλιανού Γονατά και την καθοδήγηση του γκεσταπίτη Φον Στρόοπ εισβάλλουν σε δεκαεννιά νοσοκομεία της Αθήνας, ανάμεσά τους και στο Σωτηρία. Χρησιμοποιώντας ξιφολόγχες και υποκόπανους ακινητοποιούν τους ανάπηρους, τους φορτώνουν σε καμιόνια και τους μεταφέρουν στις Φυλακές Χαϊδαρίου και Χατζηκώστα. «Θα σας εξοντώσουμε όλους, γιατί είσαστε Εαμίτες», απειλεί ο Γονατάς, «κηφήνες» και «αναρχικούς» τους αποκαλεί ο Ράλλης, πρωθυπουργός της δοτής κυβέρνησης, ενώ ο κατοχικός Τύπος κάνει λόγο για «εκκαθαριστικές επιχειρήσεις» με στόχο την εκδίωξη των μαυραγοριτών απ' τα νοσοκομεία.

Τη νύχτα της 30ής Νοεμβρίου, 283 απ' τους συλληφθέντες εκτελούνται στον χώρο των φυλακών.

Η μνήμη τους τιμάται στον Αττικό Τύμβο, το μνημείο που έχει ανεγερθεί μέσα στον περίβολο του Σωτηρία.

Δεν ξέρω αν η εκτέλεση έγινε σε κλειστό ή ανοιχτό χώρο, δεν υπάρχει πληροφορία για την ακριβή ώρα, δεν έχω βρει κάτι για το εκτελεστικό απόσπασμα, αγνώω αν δόθηκε στους μελλοθάνατους η ευκαιρία να καπνίσουν ένα τσιγάρο ή να πουν μια τελευταία λέξη – κι ούτε είναι αυτά που μ' ενδιαφέρουν.

Μένω στην ιστορική διαστροφή του πράγματος, σ' εκείνη την εικόνα με τους ανάπηρους να οδηγούνται σε ομάδες των δέκα ή των είκοσι και των τριάντα προς εκτέλεση, και τους στρατιώτες του αποσπάσματος να σηκώνουν τα όπλα. Τους φαντάζομαι με κομμένα άνω ή κάτω άκρα, μαστούνια, πατερίτσες, τεχνητά μέλη, τον έναν δίπλα στον άλλο σε ακανόνιστη παράταξη, έτσι που κάποιες κάννες να κοιτούν ευθεία, κάποιες να χαμηλώνουν λίγο και κάποιες να σημαδεύουν ακόμα πιο χαμηλά, σχεδόν στο χώμα.

Σύμφωνα με ανεπιβεβαίωτη μαρτυρία, τη στιγμή που πατούσαν οι στρατιώτες τη σκανδάλη, οι ανάπηροι σήκωσαν στα χέρια τα τεχνητά τους μέλη και φώναζαν ΑΕΡΑ...

Σκέφτομαι ότι την ίδια ακριβώς περίοδο έκανε στο Σωτηρία κι ο παππούς μου ο Μωυσής, κατά βάθος μάλιστα τρέφω την ελπίδα ότι μέσ' απ' την έρευνά μου για την Πολυδούρη και τη Φιλησία μπορεί να βρω κάτι παραπάνω και για τη δική του την υπόθεση. Απ' την πλευρά της οικογένειάς μου τίποτα το θετικό και ξεκάθαρο δεν μπόρεσα να εξακριβώσω όλα τα προηγούμενα χρόνια. Απ' όσα σκόρπια γνωρίζω, μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο ύστερα απ' τη δήλωση μετανοίας. Πώς και γιατί υπέγραψε, ποτέ δεν έμαθα. Κάθε συζήτηση γύρω απ' το θέμα ήταν απαγορευμένη. Δεδομένου ότι ο πατέρας μου γεννήθηκε το '39, εικάζω ότι υπήρχε κάποια σχέση. Στο σπίτι πάντως δεν κατά-

φερε να επιστρέψει. Τον πρόλαβε ο πόλεμος, η φυματίωση κι η τρέλα. Η επιστολή προς τη γιαγιά μου, που βρήκα στον παλιό τσελεμεντέ, αδιάψευστη μαρτυρία των τραγικών γεγονότων, με τα οποία συνδέθηκε το νοσοκομείο.

[...]

Το ερώτημα, βέβαια, είναι για πόσο καιρό ακόμα θα μπορώ να είμαι μέσα στο μυθιστόρημά μου. Δεν θέλω να αυταπατώμαι, ηλίου φαινότερον, δεν θα προκάνω να τελειώσω. Όσο κι αν μοχθεί το πνεύμα, αντιμαχεί το σώμα. Που ασθμαίνει, καταπονείται και διαλύεται. Μια δυο παραγραφούλες πλέον τα γραφτά της δικής μου αντοχής, σπανίως οι πιο μεγάλες επιδόσεις και μόνο σε κάποιες λαμπρές αιθρίες της ιατρικής μου μαστούρας, όπως εκείνα τα φαραωνικά κριτικά κείμενα που έγραψα για τα ποιήματα της Φιλησίας και της Πολυδούρη. Κατά τα λοιπά, μια θραυσματική αφήγηση η γραφή μου, για τη ζωή και το έργο των δύο αυτών ποιητριών, τον μοναδικό μη αποδράσαντα από το Σωτηρία, τους ανάπηρους που εκτελέστηκαν, τις βαλίτσες των αζήτητων νεκρών και την υπαρξιακή μου φρίκη: απροσδιόριστου λογοτεχνικού είδους, με ανολοκλήρωτα αποσπάσματα λόγου, άναρχη πλοκή, ατέλειωτα ζικ ζακ και ημιφωτισμένους χαρακτήρες, που όσο κι αν παλεύω να τη βάλω σε τάξη, όλο γλιστράει και ξεφεύγει απ’

το αρχικό σχέδιο· συχνά προς την Ιστορία λοξοδρομεί, προς την ιστορία του νοσοκομείου για να ακριβολογώ – μικρο-γραφία της πιο σκοτεινής περιόδου της Ιστορίας μας.

Ας είναι. Ουδέν ψευδέστερον της πληρότητας.